

הִרְאֵשִׁית או בְּמִים הוּא הִרְאֵשִׁית,
שְׁאֲבָרְהֶם הִתְחִיל לַחֲפֹר בּוֹרוֹת
מִים.

פְּרִי עֵץ הָדָר - זוּ בְּאֵר שֶׁל יִצְחָק,
שִׁיִּצְחָק הִדֵּר אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְקָרָא לוֹ עֵץ הָדָר. פְּרִיו שֶׁל עֵץ
הַהָדָר הֵזֶה יָדוּעַ. כִּפְתַּת תְּמָרִים -
שְׁכַתוּב (תהלים צב) צָדִיק כִּתְמָר
יִפְרָח, וְלֹא נִמְצָא בִּינְיָהִם פְּרוּד.
וְלִכְּן לֹא כָתוּב וְכִפְתַּת, אֲלָא כִּפְתַּת,
מִשּׁוּם שֶׁלֹּא עוֹלָה זֶה בְּלִי זֶה. וּבָזֶה
מִתְמַלֵּאת הַבְּאֵר הַזֹּאת, מִבְּאֵר מִים
עֲלִיוֹנִים שְׁנוּבְעִים. הֵהוּא מִתְמַלֵּא
בַּתְּחִלָּה, וּמִמֶּנּוּ מִתְמַלֵּאת הַבְּאֵר
עַד שְׁנוּבְעֵת לְכֹל.

וְעֲנַף עֵץ עֵבֶת - זֶה עֲנַף שֶׁל אֵילָן
הַגָּדוֹל שֶׁהִתְחַזַּק וּנְשָׁרַשׁ בְּשָׂרְשׁוֹ,
נַעֲשֶׂה אֵילָן עֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל, שְׁאֲחֹזוּ
בְּכֹל הַצְּדָדִים שְׁלוֹ, עֲנַף שֶׁהוּא עֵץ
עֵבֶת, עֵץ שְׁאֲחֹזוּ אֶת הָעֵבֹת,
שֶׁהֵרִי מִזֶּה נוֹטֵל יְסוּד הָעוֹלָם
וּמִתְמַלֵּא כְּדֵי לְהִרִיק בְּבְּאֵר, זֶהוּ
עוֹלָם אֶרֶץ הַהִשְׁקָאָה.

וְעֲרָבֵי נַחַל - שְׁנַיִם הֵם, שְׁנֵי נַחֲלֵי
מִים מִתְּכַנְסִים לְתוֹכָם לְהִרִיק
לְצַדִּיק. דְּבָר אַחֵר וְעֲרָבֵי נַחַל -
אֵלֶּה הֵם גְּבוּרוֹת שְׁאֲחֹזוֹת
בְּיִצְחָק, שְׁבָאִים מִצַּד אוֹתוֹ נַחַל
עֲלִיּוֹן וְלֹא מִצַּד הָאָב. לִכְּן הַכֹּל
נֶאֱמַר, וְלֹא מִבְּשֵׁם לְפָרוֹת, וְלֹא
עוֹשֶׂה פְרוֹת. וְעֲרָבֵי נַחַל - שְׁנֵי
עֲמוּדִים שֶׁהִגּוּף עוֹמֵד עֲלֵיהֶם.
אֲבָל וְעֲרָבֵי נַחַל וְדָאֵי, כְּמוֹ
שְׁנוּבְעָר, וְאֵלֶּה הֵם כֹּלָם לְרוֹקֵן
מִים לְבְּאֵר.

הַשְּׁלֵמָה מִהַחֲשֵׁמֹת (סימן ג'י)

מִהוּ פְּרִי עֵץ הָדָר? עֵץ הָאֶתְרוּגָה.
וּמִהוּ הָדָר? הָדָר עַל הַכֹּל, וְהִינוּ
הָדָר שֶׁל שִׁיר הַשִּׁירִים, שְׁכַתוּב בּוֹ
מִי זֹאת הַנְּשֻׁקָפָה כְּמוֹ שְׁחַר. וְהִינוּ
עַל שֵׁם נִקְבָּה, וְעַל שְׁמָה נִלְקָחָה

דְּכָלָא, אִי בְעֲנַנֵי יָקָר הוּא שִׁירוּתָא, אִי בְמִתָּא
הוּא שִׁירוּתָא. דְּאֲבָרְהֶם שְׁאֲרֵי לְמַחְפְּרֵי בִּירֵי
דְּמִיָּא.

פְּרִי עֵץ הָדָר, דָּא בִּירָא דְיִצְחָק, דְיִצְחָק
אַהֲדָר לִיה לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְקָרָא
לִיה עֵץ הָדָר. פְּרִי דְהָאֵי עֵץ הָדָר יְדִיעָא.
כִּפְתַּת תְּמָרִים, דְּכַתִּיב, (תהלים צב) צָדִיק כִּתְמָר
יִפְרָח, וְלֹא אֲשַׁתְּפַח בִּינְיָהוּ פִירוּדָא. וְעַל
דָּא לֹא כַתִּיב וְכִפְתַּת, אֲלָא כִּפְתַּת. בְּגִין דְלֹא
סָלִיק דָּא בְּלֹא דָא, וּבְהָאֵי אֲתַמְלִיָּא הָאֵי
בְּאֵר, מִבְּאֵר מִים עֲלִיּוֹן נְבִיעִין, הֵהוּא
אֲתַמְלִי בְּקַדְמִיתָא, וּמִנְיָה אֲתַמְלִיָּא בִּירָא,
עַד דְּאִיהוּ נְבִיעוֹ לְכֹלָא.

וְעֲנַף עֵץ עֵבֹת, דָּא עֲנַפָּא דְאֵילָנָא רְבִרְבָּא,
דְּאֲתַקִּיף וְאֲשַׁתְּרִשָּׂא בְּשָׂרְשׁוֹי,
אֲתַעֲבִיד אֵילָנָא עֲלָאָה עַל כֹּלָא, דְּאֲחִיד בְּכֹל
סְטֵרִיָּה, עֲנַף דְּאִיהוּ עֵץ עֵבֹת, עֵץ דְּאֲחִיד
לְעֵבֹת, דְּהָא מִהָאֵי נֹטֵל יְסוּדָא דְעֲלָמָא,
וְאֲתַמְלִיָּא לְאַרְקָא בְּבִירָא, הָאֵי הוּא עֲלָמָא
אַרְקָא דְשִׁקְיוּתָא.

וְעֲרָבֵי נַחַל, תְּרֵי אֵינוֹן, תְּרִין נַחֲלִין דְּמִיָּא
אֲתַפְּנִישׁ בְּהוּ, לְאַרְקָא לְצַדִּיק. דְּבָר
אַחֵר, וְעֲרָבֵי נַחַל, אֵילָן אֵינוֹן גְּבוּרָן,
דְּאֲחִידָן בֵּיה בְּיִצְחָק, דְּאֲתַיִן מִסְטֵרָא
דְּהֵהוּא נַחַל עֲלָאָה, וְלֹא מִסְטֵרָא דְאַבָּא.
בְּגִין כֵּן, כֹּלָא יָאֵי, וְלֹא בְּסִימָא לְפִירִין, וְלֹא
עֲבִיד פִּירִין. וְעֲרָבֵי נַחַל, תְּרִין קְיָיִמִין,
דְּגוּפָא קְיָיִמָא עֲלֵייהוּ, אֲבָל וְעֲרָבֵי נַחַל
וְדָאֵי, כְּמָה דְאַתְמָר, וְאֵילָן אֵינוֹן כִּלְהוּ
לְאַרְקָא מִיָּא לְבִירָא.

הַשְּׁלֵמָה מִהַחֲשֵׁמֹת (סימן ג'י)

מִי פְּרִי עֵץ הָדָר אֵילָנָא דְאַתְרוּגָא וּמֵאֵי הָדָר הִינְנוּ הָדָר עַל הַכֹּל וְהִינוּ

נִקְבָּה מֵאָדָם שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְהִתְקַיֵּם
עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בְּלֹא נִקְבָּה. וּמָה
הַטַּעַם נִקְרָאת נִקְבָּה? עַל שֵׁם
שְׁנִקְבִּיהָ רַחֲבִים, וַיֵּשׁ לָהּ נִקְבִים
יְתִירִים עַל הָאִישׁ, וּמָה הֵם
הַנִּקְבִים: שְׂדִים וְרַחֵם וּבֵית קַיְבּוּל
הַזֶּלֶד.

וּמָה שְׂאֶמְרוּ, שִׁיר הַשִּׁירִים שֶׁהוּא
הַדָּר לְכָל סִפְרֵי הַקֹּדֶשׁ - בֶּן. שְׂאֶמְר
רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַסִּפְרִים קֹדֶשׁ, וְשִׁיר
הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים. וּמָהוּ קֹדֶשׁ
קֹדְשִׁים? אֵלֶּא קֹדֶשׁ שֶׁהוּא קֹדֶשׁ
לְקֹדְשִׁים. וּמָה הֵם קֹדְשִׁים? אֵלֶּו
שֶׁפְּנִגְדַּ שֵׁשׁ קְצוּוֹת שְׁבָאָדָם, וְקֹדֶשׁ
יְהִיָּה לָהֶם קֹדֶשׁ לְכֻלָּם.

וּמָהוּ קֹדֶשׁ? זֶה אֶתְרוּג, שֶׁהוּא הַדָּר
לְכָל. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ הַדָּר? אֵל
תִּקְרִי הַדָּר אֵלֶּא ה' דָּר, זֶה אֶתְרוּג
שֶׁהוּא נִפְרָד מֵאֲגַד הַלּוּלָב, וְאֵין
מִצְוֹת לּוּלָב קִיּוּמַת אֵלֶּא בּו, וְהוּא
גַּם בֶּן אֲגוּד עִם הַפֶּל, שְׁעַם כָּל
אֶחָד הוּא, וְעַם כָּלָם יַחַד הוּא.

וּמָהוּ הַלּוּלָב? פְּנִגְדַּ חוּט הַשְּׂדֵרָה.
וְעַנְף עֵץ עֵבֶת - שְׁעַנְפֵי חוּפִים אֶת
רַבּוּ, וְאֵם אֵין עַנְפֵי חוּפִים אֶת
רַבּוּ - אֵינוּ כְּלוּם. מִפְּנֵי מָה? מִשָּׁל
לְאָדָם שְׁבִזְרוּעוֹתָיו יִגַּן עַל רֵאשׁוֹ,
הַרִי זְרוּעוֹתָיו שְׁנִים וְרֵאשׁוֹ
שְׁלֹשָׁה, וְהֵינּוּ עַנְף לְשִׁמְאֵל, עֵבֶת
לְיִמִּין, וְנִמְצָא עֵץ בְּאֶמְצַע. וְלָמָּה
נִאָּמַר בּו עֵץ? שֶׁהוּא שְׂרֵשׁ הָאֵילָן.
וּמָה זֶה עַרְבֵי נַחַל? שׁוּקֵי הָאָדָם
שֶׁהֵם שְׂתִים. וּמָהוּ לְשׁוֹן שָׁל עַרְבֵי
נַחַל? מִשׁוּם שְׁגוּדֹל שְׁבָהֶם הוּא
לְמַעְרָב, וּמִשָּׁם יוֹנֵק כַּחוּ, וְשָׁל
צְפוֹן הוּא קֶטֶן מִמֶּנּוּ מִהַלֵּךְ חֲמֵשׁ
מֵאוֹת שָׁנָה, וְהוּא בְרוּחַ צְפוֹנִית
מְעַרְבִית, וּבוּ פּוֹעֵל וְנִקְרָא עַל
שְׁמוֹ, וְהֵם שְׁנֵיהֶם עֲצִים. דְּבָר אַחַר
עַרְבֵי - שְׁפַעְמִים מְעַרְבִים פְּעֻלָּתָם
זֶה עִם זֶה. מָה זֶה עַרְבֵי נַחַל? נַחַל
הוּא עַל שֵׁם הַמְּקוֹם שֶׁהֵם קְבוּעִים

הַדָּר הַשִּׁיר הַשִּׁירִים דְּכֹתִיב בִּיה (שִׁיר הַשִּׁירִים ו') מִי
זֹאת הַנְּשִׁקְפָה כְּמוֹ שְׁחַר. וְהֵינּוּ עַל שֵׁם
נִקְבָּה וְעַל שְׁמָה נִלְקָחָה נִקְבָּה מֵאָדָם שְׂאֵי
אֶפְשֶׁר לְהִתְקַיֵּם עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בְּלֹא נִקְבָּה.
וּמָאֵי טַעְמָא אֶקְרִי נִקְבָּה עַל שֵׁם שְׁנִקְבִּיהָ
רַחֲבִים וַיֵּשׁ לָהּ נִקְבִים יְתִירִים עַל הָאִישׁ.
וּמָאֵי נִינְהוּ נִקְבִים שְׂדִים וְרַחֵם וּבֵית קַיְבּוּל
הַזֶּלֶד.

וּמָאֵי נִיהוּ שְׂאֶמְרוּ שִׁיר הַשִּׁירִים, שֶׁהוּא
הַדָּר לְכָל סִפְרֵי הַקֹּדֶשׁ אֵין. דְּאֶמְר
רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַסִּפְרִים קֹדֶשׁ וְשִׁיר הַשִּׁירִים
קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים, וּמָאֵי נִיהוּ קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים. אֵלֶּא
קֹדֶשׁ, שֶׁהוּא קֹדֶשׁ לְקֹדְשִׁים. וּמָאֵי הֵם
קֹדְשִׁים אֵלֶּו שֶׁפְּנִגְדַּ שֵׁשׁ קְצוּוֹת שְׁבָאָדָם
וְקֹדֶשׁ הוּי לְהוּ קֹדֶשׁ לְכֻלָּהוּ.

וּמָאֵי נִיהוּ קֹדֶשׁ, זֶה אֶתְרוּג שֶׁהוּא הַדָּר
הַפֶּל. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ הַדָּר אֵל תִּקְרִי
הַדָּר אֵלֶּא ה' דָּר זֶה אֶתְרוּג שֶׁהוּא נִפְרָד
מֵאֲגַד הַלּוּלָב וְאֵין מִצְוֹת לּוּלָב קִיּוּמַת אֵלֶּא
בּו, וְהוּא גַּם בֶּן אֲגוּד עִם הַפֶּל. שְׁעַם כָּל
אֶחָד הוּא וְעַם כָּלָם פּוֹלֵן יַחַד הוּא.

וּמָאֵי לּוּלָב פְּנִגְדַּ חוּט הַשְּׂדֵרָה. וְעַנְף עֵץ
עֵבֹת שְׁעַנְפֵי חוּפִין אֶת רַבּוּ וְאֵם
אֵין עַנְפֵי חוּפִין אֶת רַבּוּ אֵינוּ כְּלוּם. מִפְּנֵי
מָה, מִשָּׁל לְאָדָם שְׁבִזְרוּעוֹתָיו יִגַּן עַל רֵאשׁוֹ,
הַרִי זְרוּעוֹתָיו שְׁנִים וְרֵאשׁוֹ שְׁלֹשָׁה, וְהֵינּוּ
עַנְף לְשִׁמְאֵל, עֵבֹת לְיִמִּין, וְנִמְצָא עֵץ
בְּאֶמְצַע. וְלָמָּה נִאָּמַר בּו עֵץ שֶׁהוּא שׁוּרֵשׁ
הָאֵילָן.

וּמָאֵי עַרְבֵי נַחַל שׁוּקֵי הָאָדָם שֶׁהֵם שְׂתִים.
וּמָאֵי נִינְהוּ לִישְׁנָא דְעַרְבֵי נַחַל, מִשׁוּם
דְּגְדוּל שְׁבָהֶם הוּי לְמַעְרָב וּמִשָּׁם יוֹנֵק כַּחוּ.

וְשָׁל צְפוֹן הוּא קֶטֶן מִמֶּנּוּ מִהַלֵּךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְהוּא בְרוּחַ צְפוֹנִית